

مکه

مکه نام شهری است در کشور پادشاهی عربستان سعودی واقع در شبه جزیره عربستان که اعمال حج در آن انجام می‌شود.

فهرست مندرجات

- ۱ - مهم‌ترین شهر جزیره العرب
- ۲ - موقعیت جغرافیایی مکه
- ۳ - فلسفه پیدایش شهر مکه
- ۴ - بگه نام دیگر مکه
- ۵ - وجه تسمیه شهر مکه
- ۶ - تقدس دیرینه مکه
- ۷ - اسامی دیگر مکه
- ۸ - مکه در نوشته‌های قدیمی
- ۹ - فضایل شهر مکه
- ۱۰ - پانویس
- ۱۱ - منبع

مهم‌ترین شهر جزیره العرب

مهم‌ترین شهر و مقدّس‌ترین نقطه حجاز، بلکه جزیره العرب، شهر مکه است.

موقعیت جغرافیایی مکه

این شهر در فاصله هشتاد کیلومتری شرق دریای سرخ واقع است. شهر مکه در طول ۴۰ درجه و ۹ دقیقه و عرض ۳۱ درجه و ۲۸ دقیقه خط استوا قرار گرفته و ۲۲۰ متر از سطح دریا بلندی دارد.

فلسفه پیدایش شهر مکه

فلسفه پیدایش این شهر که به نام امّ القری نیز شناخته می‌شده، به دو جهت است: نخست مرکزیت عبادی و دوم تجاری.

بگه نام دیگر مکه

این شهر، در قرآن بگه هم نامیده شده است. [۱]

در برخی از روایات، مکه نام حرم و بگه نام مکان کعبه دانسته شده است. [۲]
در برخی نقل‌ها بگه به معنای بقاء و گریه مردم در آن [۳] و در بعضی دیگر بَیْکُ النَّاسِ بَعْضُهُمْ بَعْضٍ به معنای مزاحم شدن برخی بر برخی دیگر و در واقع ازدحام معنا شده است.

وجه تسمیه شهر مکه

درباره نام‌گذاری آن به مکه، اقوال مختلفی نقل شده است؛ از آن جمله گفته‌اند: مکه در اصل ترکیبی از مک و رب بوده. مک به معنای بیت است و مکه یعنی بیت الرب یا بیت الله.

در نقلی دیگر آمده است: مک به عنوان یک پسوند، به معنای واحه و وادی آمده، مثل بعل بک که به معنای وادی بعل است. بدین ترتیب، براساس نامی که بطلمیوس برای مکه گفته است (یعنی ماکاراب) باید این شهر را به نام وادی رب بشناسیم.
برخی هم مکراب را از کلمه عربی مقرب گرفته‌اند، اصطلاحی که به احتمال، مربوط به کسانی می‌باشد که مدعی نزدیکی به خدا، یا خدایان بوده‌اند.
جدای از آنچه گذشت، معانی فراوانی برای بگه و مکه گفته شده که بسیاری از آنها حدسی است. [۴] [۵]

تقدس دیرینه مکه

در نام‌گذاری های شهر مکه، یکی از عناصر اصلی، رب و خانه رب است. این مسأله، نشان دهنده شکل گیری این شهر بر گرد خانه خداوند است که خود

اسامی دیگر مکه

نام های دیگر مکه البلد الامین و البلد الحرام است که به تناسب مرکزیت عبادی آن، برای آن بکار رفته و در قرآن بر این بُعد شهر تکیه شده است.

مکه در نوشته‌های قدیمی

از مکه، در نوشته های تاریخی نسبتاً قدیمی یاد شده و دلیلش آن است که مسیر تجارت از شامات به سمت یمن، از این ناحیه عبور می کرده است. افزون بر آن، باید تاریخ بنای این شهر را از زمان بنای کعبه و یا دست کم تجدید بنای آن دانست.

فصائل شهر مکه

مکه در بُعد دینی، دارای فصائل بی شماری است. مهم ترین فضیلت آن، وجود خانه خدا و مسجد الحرام و به تعبیر ابراهیم بیئک المحرم است. خداوند شهر مکه را در قرآن، در کنار کوه مقدس طور قرار داده و فرموده است: " وَالَّتَيْنِ وَالزَّيْتُونِ • وَطُورِ سَيْبِينَ • وَهَذَا الْبَلَدِ الْأَمِينِ ".^[۶] خداوند همچنین دعای ابراهیم(علیه السلام) را در باره این شهر اجابت کرد؛ زمانی که به پروردگار خود عرض کرد: " رَبِّ اجْعَلْ هَذَا بَلَدًا آمِنًا وَارْزُقْ أَهْلَهُ مِنَ الثَّمَرَاتِ مَنْ آمَنَ مِنْهُمُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ " ^[۷] وان را حرم امن خود قرار داد. رسول خدا(صلی الله علیه وآله) به هنگام خروج از حرم می فرمود: مَا أَطَيْبَكَ مِنْ بَلَدٍ وَأَحَبَّكَ إِلَيَّ وَ لَوْ لَا أَنَّ قَوْمِي أَخْرَجُونِي مِنْكَ مَا سَكَنْتُ غَيْرَكَ. ^{[۸] [۹]}

چه شهر پاکى هستی تو و چقدر دوست داشتنی برای من. اگر نبود که قوم من، مرا از این شهر بیرون کردند، جز در تو سکونت نمی کردم. امام باقر(علیه السلام) در باره این شهر فرمود: النَّائِمُ بِمَكَّةَ كَالْمُتَهَجِّدِ فِي الْبُلْدَانِ؛ ^[۱۰] خوابیدن در مکه، مساوی با شب زنده داری در شهرهای دیگر است.

امام صادق(علیه السلام) نیز فرمود: أَحَبُّ الْأَرْضِ إِلَى اللَّهِ تَعَالَى مَكَّةُ وَ مَا تُرْبَةٌ أَحَبُّ إِلَى اللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ مِنْ تُرْبَتِهَا وَ لَا حَجَرٌ أَحَبُّ إِلَى اللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ مِنْ حَجَرِهَا وَ لَا شَجَرٌ أَحَبُّ إِلَى اللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ مِنْ شَجَرِهَا وَ لَا جِبَالٌ أَحَبُّ إِلَى اللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ مِنْ جِبَالِهَا وَ لَا مَاءٌ أَحَبُّ إِلَى اللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ مِنْ مَائِهِ. ^[۱۱] دوست داشتنی ترین زمین نزد خداوند، سرزمین مکه است. نزد خدا نه خاکی از خاک آن محبوب تر است، نه سنگی از سنگ آن، نه درختی از درخت آن، نه کوهی از کوههای آن و نه آبی از آب آن.

پانویس

- [↑] آل عمران/سوره ۳، آیه ۹۶.
- [↑] تفسیر العیاشی، ج ۱، ص ۱۸۷.
- [↑] کافی، ج ۴، ص ۲۱۱.
- [↑] فصل‌نامه میقات حج، ش ۲، ص ۲۱۹-۲۰۵، فهرستی از نام‌های مکه.
- [↑] مجدمهدی فقیهی، مقاله نام‌های مکه، فصل‌نامه میقات حج، ش ۴، ص ۱۲۲-۱۵۱.
- [↑] التین/سوره ۹۵، آیه ۳-۱.
- [↑] بقره/سوره ۲، آیه ۱۲۶.
- [↑] مستدرک الوسائل، ج ۹، ص ۲۳۴.
- [↑] سنن ترمذی، ج ۵، ص ۳۲۷، ش ۲۹۲۶.
- [↑] من لایحضره الفقیه، ج ۲، ص ۲۲۸.
- [↑] من لایحضره الفقیه، ج ۲، ص ۲۴۲.

منبع

آثار اسلامی مکه و مدینه، ص ۲۲-۳۶، رسول جعفریان.

رده‌های این صفحه : اماکن | تاریخ اسلام | جغرافیای اسلامی | مکه | نام های شهر مکه